

Povezanost sociopatoloških oblika ponašanja članova obitelji maloljetnih delinkvenata i poduzetih socijalno-zaštitnih intervencija u Županiji istarskoj

Slaven Brnić

Centar za socijalni rad Pula

Sažetak

Cilj je ovog rada utvrditi odnos između socijalnozaštitnih intervencija poduzetih prema maloljetnim počiniteljima kaznenih djela ili njihovim obiteljima i prisustva socijalnopatoloških oblika ponašanja članova obitelji maloljetnika, a u svrhu iznalaženja učinkovitijih socijalnozaštitnih intervencija prema dotičnoj populaciji. Polazi se od pretpostavke da su se socijalnozaštitne intervencije organa socijalne skrbi, koje obuhvaćaju širi segment djelovanja, odnosno usmjerene su kako prema obitelji tako i prema samom maloljetniku, češće primjenjivale upravo prema onim obiteljima koje su bile u stanju veće socijalne potrebe, odnosno čiji su članovi manifestirali socijalnopatološke oblike ponašanja, a pitanje je je li takav pristup onaj koji najviše pridonosi rješavanju ovog složenog društvenog problema. Provedeno je istraživanje na uzorku od 682 maloljetna počinitelja kaznenih djela sa područja Županije Istarske i promatan je odnos uvjeta života u obitelji maloljetnika i prema njima primjenjenih socijalnozaštitnih intervencija (kanoničkom analizom varijanci i deskriptivnom statistikom). Dobiveni rezultati potvrđuju postavljenu hipotezu i ukazuju na potrebu interveniranja u obiteljske prilike maloljetnika i prije no što one postanu izrazito socijalno-patološke.

Ključne riječi: Županija Istarska, socijalno-zaštitne intervencije, obitelj, socijalno-patološke pojave, maloljetni delinkventi

1. Uvod

Jedan od vidova organizacije društva, usmjerenih na prevenciju i rješavanje socijalnih problema je i socijalna zaštita. Ona se može definirati kao sustav djelatnosti čiji je cilj ublažavanje, ciljano djelovanje i rješavanje socijalnih problema. Osnovna djelatnost socijalne zaštite obavlja se preko posebno organizirane službe. Karakteristika te službe je da se njena djelatnost zasniva na znanstvenim načelima i da njene funkcije vrše posebno stručno osposobljeni kadrovi različitih profila, među kojima su najbrojniji socijalni radnici. S druge strane, iako su postupci socijalnog rada najdominantniji, služba u rješavanju problema uključuje i širu društvenu zajednicu na lokalnoj razini (Beerman, 1990).

Zbog takvog karaktera, socijalno-zaštitna djelatnost je svojom orijentacijom i metodama rada orijentirana na suštinska pitanja prevencije socijalnih problema, pa i prevenciju maloljetničke delinkvencije. Na taj način nositelji službe socijalne zaštite postaju važan činitelj društvenog angažiranja u prevenciji, otkrivanju i ponovnom uključivanju u normalne tijekove društvenog života, kako one djece i mladeži koji krše pravne i moralne norme društva, tako i onih čiji uvjeti života mogu dovesti do poremećaja u ponašanju. Uvriježeno je, naime, mišljenje među autorima koji se bave ovom problematikom, a to dokazuju i mnoga znanstvena istraživanja, da se sveobuhvatno rješenje preveniranja maloljetničke delinkvencije nalazi u ranoj identifi-

kaciji rizičnih momenata u procesu socijalizacije mlade osobe, potom i u pravovremenim intervencijama (Mikšaj-Todorović i Uzelac, 1991).

Dvije su osnovne i u praksi najdjelotvornije indikacije na osnovi kojih se poduzimaju odgovarajuće socijalno-zaštitne intervencije prema maloljetniku i njegovoj obitelji. To su pojavni obilici poremećaja u ponašanju kod djeteta ili maloljetnika i njegova obiteljska situacija. Osobama koje se nalaze u stanju određene socijalno-zaštitne potrebe centar za socijalni rad pruža pojedine oblike socijalne zaštite. Pod oblicima socijalne zaštite podrazumijevaju se one mjere i akcije koje se poduzimaju u svrhu spriječavanja, uklanjanja i ublažavanja socijalno-zaštitnih potreba te pojedine usluge, novčana i druga materijalna davanja. U oblike socijalne zaštite spadaju novčane pomoći, smještaj u ustanove socijalne skrbi, smještaj u drugu obitelj, pomoć za osposobljavanje za rad i privređivanje, pomoć u kući, usluge socijalnog i drugog stručnog rada te drugi oblici zaštite utvrđeni Zakonom o socijalnoj zaštiti ili Zakonom o braku i porodičnim odnosima. Centar za socijalni rad može sudjelovati u izricanju ukora djetetu zbog izvršenog prijestupa, upozoriti roditelje da više i bolje nadziru svoje dijete, može dijete staviti pod nadzor starateljstva. Ukoliko se radi o težim slučajevima odgojne i socijalne ugroženosti, organ starateljstva može donijeti rješenje o oduzimanju djeteta od roditelja i predati ga na čuvanje i odgoj drugoj osobi ili odgojnoj ustanovi. Isto tako može sugerirati upućivanje djeteta u odgojnu ustanovu zbog kriminalnog ponašanja. Kod manjih prijestupa ili blažih oblika poremećaja u ponašanju, centar za socijalni rad samostalno izriče i neposredno izvršava odgojne mjere. U slučaju postupaka prema maloljetniku na sudu, Centar je prisutan i sudjeluje u čitavom postupku, upoznaje obiteljski socijalni i materijalni status maloljetnika kao i njegovu ličnost.

Služba socijalne zaštite najviše odgovara zadacima široko shvaćene društvene prevencije, jer je suština njene djelatnosti da pored neposrednog rada na spriječavanju, ublažavanju i rješavanju socijalnih problema, pokreće i rad drugih institucija u pravcu razvijanja socijalno-zaštitnih funkcija u područjima kao što su: gospodarstvo, zdravstvo, kultura, školstvo i druge djelatnosti. Razvijanjem djelatnosti službe socijalne zaštite, na ovim osnovama, ubrzava se i socijalni razvoj društva. Država mora otklanjati uzroke socijalnih problema i njihove posljedice, kao što su različite socijalne bolesti, antisocijalna ponašanja, dezorganizacije i dezorijentacije određenih kategorija i skupina ljudi. Nedostatno angažiranje društva u saniranju inkriminiranih oblika ponašanja (posebice onih izraženih prije 14. godine života) teško se kasnije može nadoknaditi kaznenim postupkom i izricanjem odgojnih mjera,

to više što te iste odgojne mjere na kraju često moraju provoditi u djelo oni isti organi koji zbog vlastite organizacione, kadrovske ili materijalne insuficijencije nisu poduzeli pravovremenu akciju kod prve rane pojave kriminaliteta (Singer, 1985, Pejčinić, 1990).

Većina se autora slaže da najviši stupanj rizika za pojavu poremećaja u ponašanju ili kriminalitet mladih nosi obitelj koja svojom disfunkcionalnošću, neadekvatnošću, razorenošću, nepotpunošću, patologijom i sličnim značajkama primarno, intenzivno i dugotrajno djeluje na dijete. Mnoga ispitivanja djece i roditelja temeljena su na tezi da roditelji, naročito majke, posreduju između djeteta i vanjskog svijeta i tako prenose na dijete dobre strane i nedostatke svojih ličnosti, konflikte, emocionalna i spoznajna sredstva koja posjeduju (Bašić, 1985, Bašić i dr., 1990, Le Flore, 1988).

Katamnističko ispitivanje uspješnosti odgojne mjere pojačana briga i nadzor obzirom na obiteljske prilike probanada (Tasić, 1993) pokazalo je da je mjera po svim elementima uspješnija kada je primjenjena prema malodobnicima koji potiču iz obitelji stabilnog socio-ekonomskog statusa u kojima vladaju harmonični međuljudski odnosi, a da je značajno manje uspješna kada je primjenjena prema malodobnicima čije su obitelji opterećene s dva ili više nepovoljnih obilježja. Istraživanje na uzorku od 926 prijavljene djece i maloljetnika na području grada Zagreba (Mikšaj-Todorović, 1987), pokazalo je da su socijalno-patološki oblici ponašanja vrlo prisutni u obiteljima maloljetnih delinkvenata, pri čemu se najčešće radi upravo o poremećenim međuljudskim odnosima (49%) te svađama i fizičkim razračunavanjima (51%). Osobito su se po visini istakle statistički značajne veze između poremećenih odnosa u obitelji i kriminalnog povrata maloljetnika.

Analiza obiteljskih prilika 387 prijavljene djece i maloljetnika sa stalnim boravištem na području grada Zagreba (Petran, 1987) pokazala je statistički osrednje izraženu korelaciju između poremećenih odnosa u obitelji i kriminalnog povrata ispitanika. Vrgoč (1988) je na uzorku od 1006 maloljetnih recidivista i multirecidivista analizirao odnose u obitelji i školovanje. Pri tome je našao 64% ispitanika s težim oblicima poremećaja međuljudskih odnosa u obitelji. Poldrugač i Uzelac (1980) došli su do podatka da, među roditeljima maloljetnika kojima su u Zagrebu 1972. godine izrečene neke krivične sankcije u 33,9% slučajeva vladali loši odnosi.

Križ (1980) je na uzorku od 880 maloljetnika prijavljenih u Zagrebu 1977. i 1978. godine provjeralo hipotezu o kumuliranju socio-patoloških pojava u obitelji maloljetnih delinkvenata čiji su očevi alkoholičari. Našla je visoki koeficijent asocijacije kako između alkoholizma u obitelji maloljetnika i

kvalitete međuljudskih odnosa, tako i alkoholizma, pojave svađa i fizičkih razračunavanja u obitelji, skitnje i nerada. Metodom kanoničke koleracijske analize provedene na uzorku 3534 prijavljena maloljetna delinkventa u Hrvatskoj, Mikšaj-Todorović (1987) je utvrdila značajnu pozitivnu povezanost između nerada roditelja i težih oblika poremećaja u ponašanju maloljetnika.

Neki su autori skloni tvrditi kako je je kriminalno ponašanje roditelja obilježje obitelji i obiteljskih prilika maloljetnika koje je najjače i najznačajnije povezano s pojavom maloljetničke delinkvencije (Rutter i Giller, 1983). West (1979) odlazi i korak dalje, te utvrđuje da je povezanost između kriminalnog ponašanja i delinkvencije njihove djece izražena ako su oba roditelja kriminalni povratnici i ukoliko su kaznena djela počeli činiti dok su njihova djeca bila još mala. Cajner (1993) u svom istraživanju konstatira da ispitanici iz istraživanja koje je provela na uzorku od 187 maloljetnih počinitelja kaznenog djela razbojništva ili razbojničke krađe, najvećim dijelom dolaze iz obitelji čiji članovi nisu predhodno bili osuđivani. To znači da kriminal ipak nije nešto što se uči i prenosi s roditelja na djecu. Robins i Lewis (1966, prema Cajner, 1994), na temelju rezultata svojih studija, zaključuju da kriminalna aktivnost odnosno osuđivanost roditelja zbog kaznenih djela ne djeluju na djecu kriminogeno samo po sebi, već uz to obično ide sklonost alkoholu, nizak obrazovni i profesionalni status, nezaposlenost, oslanjanje na pomoć službi socijalne skrbi te ozbiljniji poremećaji u strukturi ličnosti.

I mnoga druga istraživanja pokazuju da ne postoji jednoznačna povezanost između delinkventnog ponašanja maloljetnika i pojedinih socijalno-patoloških pojava u njihovim obiteljima. Ipak, njihovo prisustvo bitno oslabljuje kvalitetu socijalnog okruženja maloljetnika, osobito kada su u pitanju multiproblemske obitelji koje nedvojbeno iziskuju socijalno-zaštitnu intervenciju šire društvene zajednice (Mikšaj-Todorović, 1987). S time se u vezi postavlja pitanje određivanja razine rizičnosti obiteljskih prilika kojima se ne narušava privatnost obiteljskog života, a maloljetnicima se pruža odgovarajuća socijalna zaštita.

Stoga je cilj ovog rada utvrditi odnos između socijalnozaštitnih intervencija poduzetih prema maloljetnim počiniteljima kaznenih djela ili njihovim obiteljima i prisustva socijalnopatoloških oblika ponašanja članova obitelji maloljetnika, a u svrhu iznalaženja najučinkovitijih socijalnozaštitnih intervencija usmjerenih dotičnoj populaciji. Polazi se od pretpostavke da su se socijalnozaštitne intervencije organa socijalne skrbi, koje obuhvaćaju širi segment djelovanja, odnosno usmjerene su kako prema obitelji tako i prema samom maloljetniku, češće primjenjivale upravo prema onim obiteljima

koje su bile u stanju veće socijalne potrebe, odnosno čiji su članovi manifestirali socijalnopatološke oblike ponašanja. Pitanje je, međutim, je li takav pristup onaj koji prilikom saniranja ove složene društvene pojave daje najbolje rezultate.

2. Metode istraživanja

Istraživanje je provedeno na uzorku od 682 maloljetna počinitelja kaznenih djela sa područja Županije Istarske kojima je u razdoblju od 1. 1. 1985. do 31. 12. 1994. godine izrečena neka od kaznenih sankcija zbog počinjenog djela ili je tek pred vijećem za maloljetnike obustavljen kazneni postupak nakon što je nepobitno utvrđeno da je kazneno djelo dotični maloljetnik počinio, ali se postupak obustavio na temelju procjene da nije svrsishodno izricati mu kaznenu sankciju. Svi podaci prikupljeni su iz dokumentacije Županijskoga suda u Puli.

Uvjeti života u obitelji maloljetnika i socijalno-zaštitne intervencije promatrani su kroz 2 skupine varijabli. Prvom skupinom varijabli određene su socijalno-patološke pojave u obitelji (vidjeti tablicu 1), a drugom socijalnozaštitne intervencije (vidjeti tablicu 2).

U obradi podataka uz izračunavanje apsolutnih i relativnih frekvencija po kategorijama svih varijabli za potrebe deskriptivne analize primjenjena je i kanonička koleracijska analiza za utvrđivanje relacija između dva skupa varijabli. Kanoničkom korelacijskom analizom u odnos su stavljene varijable socijalnozaštitnih intervencija i socijalno-patološke pojave u obitelji maloljetnika (program CANCAN, Momirović i sur., 1987).

3. Rezultati istraživanja

Prije svega, obratit ćemo pozornost na distribuciju ispitanika u ispitivanim prostorima socijalnopatoloških pojava u obitelji maloljetnika (tablica 1) i primjenjenih socijalno-zaštitnih intervencija (tablica 2).

Sumarno, rezultati prikazani u tablici 1. pokazuju da obitelji većine maloljetnih delinkvenata iz uzorka ovog istraživanja nemaju socijalno-patološka obilježja, odnosno da očevi i majke većine maloljetnih delinkvenata ne manifestiraju socijalnopatološka ponašanja. U nešto je većoj mjeri prisutan alkoholizam oca (20,3% slučajeva), te poremećenost odnosa u obitelji maloljetnika (u čak 46,5 % slučajeva) za koje je karakteristično da se javljaju vrlo rano (u 35,8% slučajeva prije maloljetnikove 7. godine života).

Podaci u tablici 2. pokazuju da su u odnosu na maloljetne delinkvente ovoga uzorka socijalno-zaštitne intervencije primjenjivane vrlo rijetko, bez

Tablica 1. Distribucija ispitanika prema kategorijama varijabli socijalno-patoloških oblika ponašanja članova obitelji maloljetnika

(Subject distribution by the categories of variables in field of juvenile family members' socio-pathological behavior patterns)

VARIJABLA	KATEGORIJE	f	%
1. Poremećenost odnosa u obitelji (PORODO)	1. nisu poremećeni	365	53,5
	2. jesu, bez svađa i fizičkih razračunavanja	241	35,3
	3. samo svađe	13	2,0
	4. fizička razračunavanja	63	9,2
2. Od kada su odnosi u obitelji poremećeni (OTKADA)	1. nisu poremećeni	365	43,5
	2. nakon maloljetnikove 14. godine	19	2,8
	3. prije maloljetnikove 14. godine	54	7,9
	4. prije maloljetnikove 7. godine	244	35,8
3. Prekomjerno konzumira alkohol – otac (OTACAL)	1. ne	544	79,7
	2. da	138	20,3
4. Prekomjerno konzumira alkohol – majka (MAJKAL)	1. ne	669	98,0
	2. da	13	2,0
5. Prekomjerno konzumiraju alkohol – drugi članovi uže obitelji (UZOBAL)	1. ne	676	99,1
	2. da	6	0,9
6. Skolonost skitnji – otac (OTACSK)	1. ne	629	92,2
	2. da	53	7,8
7. Sklonost skitnji – majka (MAJKSK)	1. ne	647	94,9
	2. da	35	5,1
8. Sklonost neradu – otac (NERADO)	1. ne	639	93,6
	2. da	43	6,4
9. Sklonost neradu – majka (NERADM)	1. ne	643	94,3
	2. da	39	5,7
10. Sklonost promiskuitetu – otac (PROMIO)	1. ne	672	98,5
	2. da	10	1,5
11. Skolonost promiskuitetu – majka (PROMIM)	1. ne	656	96,2
	2. da	26	3,8
12. Osuđivanost za krivična djela – otac (OSKDOC)	1. ne	657	96,3
	2. da	25	3,7
13. Osuđivanost za krivična djela – majka (OSKDMA)	1. ne	681	99,8
	2. da	1	0,2
14. Osuđivanost za krivična djela – drugi član uže obitelji (OSKDUO)	1. ne	676	99,1
	2. da	6	0,9

obzira o kojoj je vrsti intervencije riječ. Nešto češće prisutna je evidentiranost maloljetnika u službi socijalne zaštite prije počinjenog kaznenog djela (11%) te s time u vezi poduzeta socijalnozaštitna intervencija prema maloljetniku i drugim članovima obitelji koja je po svome karakteru vrlo vjerotano bila jednokratna i interventna (obzirom na učestalost poduzimanja ostalih, ovim istraživanjem obuhvaćenih intervencija).

Kako uzorak ovoga istraživanja čine maloljetni delinkventi, dakle oni maloljetnici u odnosu na koje preventivna funkcija službi socijalne zaštite očito nije postigla svoju afirmaciju, zanimalo nas je postoji li statistički značajna povezanost između poduzimanja socijalno-zaštitnih intervencija i socijalno-patoloških oblika ponašanja članova obitelji maloljetnika.

U tablici 3. prikazana je povezanost između dva skupa varijabli. Kao što je vidljivo, na razini pogreške manjoj od 1% kanoničkom koleracijskom analizom ekstrahirano je šest statistički značajnih parova kanoničkih faktora koji objašnjavaju povezanost prostora socijalnozaštitnih intervencija s prostorom socijalno-patoloških oblika ponašanja u obiteljima maloljetnih delinkvenata.

Dva skupa varijabli u prvom paru kanoničkih faktora imaju 60%, u drugom 38%, a u trećem 29% zajedničke varijance. Zbog malog postotka zajedničke varijance, četvrti, peti i šesti par kanoničkih faktora nije osobito interpretabilni i u ovome ćemo se radu zadržati na interpretaciji prva tri para kanoničkih faktora.

U tablici 4. vidimo da prvi par kanoničkih faktora u prostoru socijalno-patoloških pojava u obi-

Tablica 2. Distribucija ispitanika prema kategorijama varijabli socijalno-zaštitnih intervencija
(Subject distribution by categories of variables in field of welfare interventions)

VARIJABLA	KATEGORIJE	f	%
1. Vrijeme prve evidencije u Centru za socijalni rad (VPECSR)	1. nije bio evidentiran	572	83,9
	2. evidentiran samo u vrijeme izvrš. djela	10	1,5
	3. evidentiran samo ranije	75	11,0
	4. evidentiran ranije i u godini izvrš. djela	25	3,6
2. Socijalno zaštitna intervencija prema (SZASIN)	1. nije bila	509	74,6
	2. maloljetniku	75	11,0
	3. članovima obitelji	29	4,3
	4. maloljetniku i drugim članovima obitelji	69	10,1
3. Maloljetnik liječen u vezi s problemima u ponašanju i ličnosti (MALLIJ)	1. nije liječen	630	92,4
	2. da, nakon 14. godine	19	2,8
	3. da, prije 14. godine	24	3,5
	4. da, prije i nakon 14. god.	9	1,3
4. Maloljetnik ambulantno opserviran u vezi s problemima u ponašanju (MALAMB)	1. nije opserviran	676	99,1
	2. da, nakon 14. godine	1	0,2
	3. da, prije 14. godine	4	0,5
	4. da, prije i nakon 14. godine	1	0,2
5. Maloljetnik stacionarno opserviran (MALSTC)	1. nije opserviran	629	92,2
	2. da, nakon 14. godine	28	4,1
	3. da, prije 14. godine	23	3,4
	4. da, prije i nakon 14. godine	2	0,3
6. Maloljetnik smještan u drugu obitelj (MALDBI)	1. nije	675	98,9
	2. na jednu godinu	1	0,2
	3. na dvije do tri godine	6	0,9
	4. na četiri ili više godina	–	0
7. Maloljetnik smještan u prihvatilište (ne zbog opservacije) (MALSPR)	1. nije	665	97,5
	2. da, nakon 14. godine	6	0,9
	3. da, prije 14. godine	6	0,9
	4. da, prije i nakon 14. godine	5	0,7
8. Maloljetnik smještan u odgojnu ustanovu (MALOUS)	1. nije	662	97,0
	2. na jednu godinu	8	1,2
	3. na dvije do tri godine	12	1,8
	4. na četiri ili više godina	–	0
9. Kada je maloljetnik bio u odgojnoj ustanovi (MALOUK)	1. nije bio	662	97,0
	2. da, nakon 14. godine	13	1,9
	3. da, prije 14. godine	2	0,3
	4. da, prije i nakon 14. godine	5	0,8

Tablica 3. Kanoničke relacije između sociopatoloških oblika ponašanja u obitelji i socijalno-zaštitnih intervencija

(Canonical correlation between sociopathological behavior patterns in family environment and welfare interventions)

	Kanonička korelacija (r)	r ²	Lambda	Vjerojatnost
1.	.60	.36	.41	1.000
2.	.38	.14	.65	1.000
3.	.29	.08	.77	1.000
4.	.22	.05	.84	.999
5.	.20	.04	.88	.993
6.	.19	.03	.92	.950

telji maloljetnika svojim visokim koeficijentima strukturiraju varijable kojima se opisuje poremećenost odnosa u obitelji (PORODO), od kada su odnosi u obitelji poremećeni (OTKADA), prekomjerno konzumira alkohol – otac (OTACAL), prekomjerno konzumira alkohol – majka (MAJKAL), sklonost skitnji – otac (OTACSK), sklonost skitnji – majka (MAJKSK), sklonost neradu – otac (NERADO), sklonost neradu – majka (NERADM), sklonost promiskuitetu – otac (PROMIO), sklonost promiskuitetu – majka (PROMIM), osuđivanost za krivična djela – otac (OSKDOC) i osuđivanost za krivična djela – drugi član uže obitelji (OSKUDO). Visoki negativni koeficijenti ovih varijabli na ovom paru kanoničkih faktora pokazuju povezanost među njima prema kojoj se uz odsustvo jednog oblika soci-

Tablica 4. Struktura i parcijalni kanonički koeficijenti kanoničkih faktora prve skupine varijabli – socijalno-patološki oblici ponašanja članova obitelji maloljetnika
(Structure and partial canonical coefficients of canonical factors in first set of variables – sociopathological behavior patterns of juvenile family members)

Skr. oznaka	1. faktor		2. faktor		3. faktor	
	Fac.	Coef.	Fac.	Coef.	Fac.	Coef.
PORODO	-.73	-.22	-.00	-.02	.10	.43
OTKADA	-.58	-.00	.02	.00	-.11	-.51
OTACAL	-.68	-.32	.00	.16	.11	.12
MAJKAL	-.37	-.13	.23	.19	-.24	-.23
UZOBAL	-.23	.00	-.03	-.00	.26	.35
OTACSK	-.51	.05	-.33	-.20	-.07	-.50
MAJKSK	-.69	-.37	.11	.14	-.31	-.70
NERADO	-.64	-.27	-.24	-.07	.13	.45
NERADM	-.62	-.08	.01	.22	-.04	-.12
PROMIO	-.31	-.08	-.86	-.86	-.02	-.29
PROMIM	-.44	-.00	-.20	-.21	.11	.51
OSKDOC	-.37	-.03	-.25	.06	-.51	.54
OSKDMA	-.08	-.00	.03	.01	.10	.20
OSKDUO	-.32	-.19	.30	.24	.21	.26

o-patološkog ponašanja među članovima obitelji maloljetnika vezuje odsustvo drugih oblika sociopatoloških ponašanja roditelja maloljetnika.

U prostoru socijalnozaštitnih intervencija prvi par kanoničkih faktora visokim koeficijentima s faktorom pretežito strukturiraju varijable kojima je opisano vrijeme prve evidencije u centru za socijalni rad (VPECSR), i socijalnozaštitna intervencija prema maloljetniku i drugim članovima obitelji (SZASIN), liječenje maloljetnika vezano uz probleme u ponašanju i ličnosti (MALLIJ), maloljetnik stacionarno opserviran (MALSTC), maloljetnik smještan u odgojnu ustanovu (MALOUS) i kada je maloljetnik bio u odgojnoj ustanovi (MALOUK). Negativna projekcija navedenih varijabli na faktor kazuje o njihovoj međusobnoj povezanosti prema kojoj se uz odsustvo jedne, vezuje odsustvo ostalih socijalnozaštitnih intervencija. Visoki rezultat na ovim varijablama, obzirom na uređenost varijabli, ukazuje na odsustvo poduzimanja navedenih socijalnozaštitnih intervencija.

Kako je povezanost među promatranim skupovima varijabli izražena putem negativnih koeficijentata povezanosti, možemo reći da se uz odsustvo poremećenosti odnosa u obitelji, kao i odsustvo nerada, skitnje, promiskuiteta, alkoholizma i osuđivanosti oba roditelja, vezuje odsustvo poduzimanja socijalnozaštitnih intervencija prema maloljetniku. S druge strane, evidentiranost takvih obilježja u obitelji potiče društvenu zajednicu na rano evidentiranje maloljetnika u centru za socijalni rad, pružanje pomoći i njemu i njegovoj obitelji, rano stacionarno opserviranje maloljetnika, njegovo liječenje u vezi s poremećajima u ponašanju i ličnosti, kao i smje-

štavanje maloljetnika u odgojnu ustanovu na duže razdoblje.

Drugi par kanoničkih faktora u prostoru socijalno-patoloških oblika ponašanja u obitelji maloljetnika visokim koeficijentom strukturira varijabla sklonost promiskuitetu – otac (PROMIO) i sklonost skitnji – otac (OTACSK). Negativna projekcija varijabli na ovaj faktor pokazuje da se uz odsustvo sklonosti promiskuitetu oca vezuje odsustvo njegove sklonosti skitnji, a visok rezultat na ovim varijablama kazuje o upravo takvim obilježjima očeva maloljetnika.

Drugi par kanoničkih faktora u prostoru socijalnozaštitnih intervencija strukturiraju varijable kojima se objašnjava je li maloljetnik stacionarno i ambulatno opserviran (MALSTC i MALAMB) i je li smještan u prihvatilište (MALSPR). Osrednje visoki negativni koeficijenti ovih varijabli upućuju na povezanost među njima prema kojoj visoki rezultat na jednoj varijabli kazuje o nepoduzimanju svih navedenih socijalnozaštitnih intervencija prema maloljetniku. Na ovaj se faktor visokim pozitivnim koeficijentom proicira i varijabla koja govori o poduzimanju mjera smještanja u odgojnu ustanovu (MALOUK). Ovakva povezanost varijabli ukazuje na mogućnost da mjera smještanja u odgojnu ustanovu bude poduzimana i bez prethodnog opserviranja maloljetnika, kao i bez poduzimanja drugih socijalnozaštitnih intervencija.

Dakle, povezanost između dva promatrana skupa varijabli u drugom paru kanoničkih faktora izražena je na način da se uz nepoduzimanje opserviranja maloljetnika (i stacionarnog i ambulatnog) u njegovoj ranijoj dobi te njegova upućivanja

Tablica 5. Struktura i parcijalni kanonički koeficijenti kanoničkih faktora druge skupine varijabli – socijalnozaštitne intervencije*(Structure and partial canonical coefficients of canonical factors in second set of variables -welfare interventions)*

Skr. oznaka	1. faktor		2. faktor		3. faktor	
	Fac.	Coef.	Fac.	Coef.	Fac.	Coef.
VPECSR	-.57	-.13	-.06	-.06	-.12	.06
SZASIN	-.95	-.88	-.01	.14	.11	.37
MALLIJ	-.37	.08	-.03	.47	-.67	-.73
MALAMB	-.07	.09	-.33	-.31	-.05	.00
MALSTC	-.46	-.03	-.56	-.00	-.43	-.16
MALDBI	-.12	-.02	.04	.21	.34	.38
MALSPR	-.28	-.10	-.31	-.42	-.29	.14
MALOUS	-.40	-.22	.25	.43	-.57	-.82
MALOUK	-.34	.06	.22	.38	-.28	.59

u prihvatilište, uz mogućnost smještavanja u odgojnu ustanovu, vezuju obitelji maloljetnika koje prvenstveno obilježava odsustvo sklonosti skitnji i promiskuitetu oca. Kako su oba navedena ponašanja vrlo ekcesna, temeljem detektirane povezanosti promatranih skupova varijabli ne možemo suditi o kvaliteti karakteristika očeva koja bi garantirala odgovarajući primjer i odgovarajuću razinu brige u odgajanju maloljetnika.

Treći par kanoničkih faktora u prostoru socijalno-patoloških ponašanja članova obitelji maloljetnika najbolje opisuje varijabla koja objašnjava osuđivanost za kaznena djela – otac (OSKDOC) i sklonost skitnji – majka (MAJKSK), a u prostoru socijalno-zaštitnih intervencija varijable koje govore o tome je li maloljetnik liječen u vezi s problemima u ponašanju i ličnosti (MALLIJ) i je li maloljetnik smještan u odgojnu ustanovu (MALOUS). Negativna projekcija navedenih varijabli na treći par kanoničkih faktora upućuje na njihovu međusobnu povezanost koju obilježava odsustvo osuđivanosti oca, sklonosti skitnji majke i nepoduzimanje liječenja maloljetnika u vezi problema u ponašanju i njegovoj ličnosti, pa time i smještavanja u odgojnu ustanovu. Posredno se može zaključiti da je za poduzimanje ovih socijalnozaštitnih intervencija prema maloljetniku potrebno značajno manifestiranje socijalno-patoloških oblika ponašanja njegovih roditelja.

Dobiveni rezultati potvrđuju hipotezu da je veći broj socijalno-zaštitnih intervencija primjenjivan kod onih maloljetnih delinkvenata koji su živjeli u obiteljima s poremećenim odnosima, tj. tamo su postojali različiti oblici socio-patološkog ponašanja.

4. Rasprava

Prije svega, potrebno se osvrnuti na podatak prema kojem u 74,6% slučajeva maloljetni počinitelji kaznenih djela ili njihove obitelji nisu bili evidentirani u centru za socijalni rad prije počinjenog

kaznenog djela. Ovaj podatak pomalo čudi, obzirom da je znano da prije počinjenja kaznenog djela mnogi maloljetni delinkventi manifestiraju različite poremećaje u ponašanju (Kljaić, Prišlin, Bajer, 1986). Neshvatljivo je da takve pojave ne bivaju zabilježene u centrima za socijalni rad ili drugim društvenim institucijama, prvenstveno u školi. Neotkrivanje poremećaja u ponašanju pridonosi u krajnjoj instanci i pojavi delinkvencije.

Samo za usporedbu kazat ćemo da je slično istraživanje provedeno u Županiji Međimurskoj gdje je gotovo 50% maloljetnih počinitelja kaznenih djela ili netko od članova obitelji bio u evidenciji centra za socijalni rad (Singer i sur., 1995). Ova usporedba može biti značajna iz razloga što se radi o dvije županije koje spadaju u najrazvijenija područja Republike Hrvatske.

Očito je da preventivno djelovanje u ustanovama socijalne skrbi Županije Istarske, odnosno prvenstveno centru za socijalni rad, nije dostatno razvijeno. Podatke dobivene ovim istraživanjem, možemo svrstati u red zabrinjavajućih, iz razloga što je po našem mišljenju vrlo mali broj poduzetnih socijalno-zaštitnih intervencija prema maloljetnicima koji su počinili kazneno djelo.

Na osnovu dobivenih rezultata, možemo prihvatiti hipotezu s kojom konstatiramo da je primjena socijalnozaštitnih intervencija u statistički značajnoj vezi s prostorom socijalno-patoloških pojava u obitelji maloljetnika. Prema tome, za poduzimanje socijalno-zaštitnih intervencija prema maloljetnicima potrebno je manifestiranje izraženih socijalno-patoloških oblika ponašanja jednog ili oba njegova roditelja.

Primjećeno je, nadalje, da u promatranom uzorku imamo 46,5% ispitanika koji su bili svjedoci poremećenih odnosa u obitelji, a čak 9,2% i svjedoci fizičkih razračunavanja. Takvi rezultati nešto su veći od onih dobivenih na uzorku od 3.534 maloljetna delinkventa koji su prijavljeni tijekom 1980. godine

za sve vrste delikta gdje su poremećeni odnosi u obitelji primjećeni u 40,4%, a 8,6% maloljetnika bilo je svjedokom fizičkog razračunavanja (Singer, Mikšaj-Todorović, 1989). Moguće je stoga pretpostaviti da su roditelji zbog poremećenih odnosa u obitelji maloljetnika bili evidentirani u službama socijalne zaštite, prvenstveno u onim koje se bave obiteljsko-pravnom zaštitom. Problem interpersonalnih odnosa u obitelji ne znači automatski i patologiju u obitelji, pa tako ni prisustvo svađa u obitelji ne mora uvijek biti indikator poremećenih odnosa. U određenim socijalnim sredinama ovakvo ponašanje je uobičajeno i javlja se češće nego u drugima. Ponekad je vezano za potjecanje iz određenih regija u kojima predstavlja karakteristiku regionalnog mentaliteta. Ipak, svađa, bez obzira prati li stvarne dimenzije poremećenosti odnosa ili ne, svakako govori o nekom trenutačnom sukobljavanju i burnom reagiranju u pokušaju rješavanja sukoba, a što se ne smatra prihvatljivim i pozitivnim ponašanjem. Na uzorku od 3.534 maloljetna delinkventa, analizom tablica kontingencije, Grozdić (1985) je utvrdila da su odnosi poremećeni u obiteljima kod 35,8% nerecidivista i kod čak 70,9% višestrukih recidivista.

Pojedinačno, s izuzetkom sklonosti konzumiranju alkoholnih pića očeva maloljetnika, ni jedan se oblik socijalno-patološkog ponašanja članova obitelji maloljetnika ne javlja u zabrinjavajućem postotku. Ipak, maloljetni članovi ovih obitelji manifestiraju delinkventno ponašanje, a pokazalo se da su socijalno-patološke pojave i socijalno-zaštitne intervencije statistički povezani. To ukazuje na potrebu usmjeravanja društvene pozornosti na odnose u obitelji maloljetnika, koji još uvijek nisu socijalno-patološki, ali unutar kojih maloljetnik razvija delinkventno ponašanje. Tim više, prisjetimo li se da je obitelj psihodinamska zajednica u kojoj ponašanje jednog njenog člana bitno utječe na čitavu konstelaciju odnosa unutar obitelji i obrnuto, da konstelacije složenih odnosa u obitelji utječe na ponašanje njenih članova, poglavito maloljetnih (Brajša, 1990).

Ovo istraživanje pokazuje da se socijalno-zaštitne intervencije poduzimaju tek kada su poremećaji odnosa među članovima obitelji maloljetnika poprimila značajne razmjere, a znano je da na razvoj maloljetnika pogubno utječe i čitav niz oblika odstupanja od uobičajenog i poželjnog ponašanja roditelja (npr. izbjegavanje odgovarajuće brige o djetetu od strane jednog ili oba roditelja, stalne razmirice među njima, međusobno nerazumijevanje i sl.), što potvrđuju nalazi mnogih istraživanja (Ajduković, 1990, Danilović, 1986, Lacković-Grgin, 1982).

Iako je obiteljske odnose teško mijenjati, orijentacija na stručni rad s djecom koja žive u takvim okolnostima može znatno pomoći da djeca nauče s time živjeti na način koji će značiti njihovu us-

pješnu socijalnu integraciju u širu društvenu zajednicu. Pri tome osobitu ulogu, kako na razini detekcije, tako i na razini prevencije, pa i eventualnog tretmana, imaju službe socijalne zaštite koje, pak, za tu funkciju šira društvena zajednica treba adekvatno kadrovski i materijalno osposobiti. Znano je, naime, da tek globalna, organizirana svrsishodna društvena akcija može pridonijeti da se nepovoljne obiteljske prilike mladih do izvjesne granice promjene, a time njeni članovi postanu zdraviji i čvršći oslonac djetetu u procesu njegove socijalizacije. Upravo iz navedenih razloga služba socijalne zaštite ima veliku i značajnu ulogu prvenstveno u prevenciji maloljetničke delinkvencije, te i kasnije u radu i tretmanu mladih s delinkventnim ponašanjem. Pri tome nije potrebno postojanje kriminaliteta da bi se krenulo u socijalno-zaštitne intervencije. Dovoljno je postojanje »visokog rizika« određene situacije i to predstavlja jasni signal za akciju i indikator je za primjenu socijalno-zaštitnih intervencija, bez obzira je li se pojedinac izrazio u vršenju kaznenih djela.

Iako je rašireno mišljenje da je delinkventno ponašanje izraz najtežih i najozbiljnijih poremećaja u ponašanju, često su skitnja, alkoholizam, bježanje od kuće i sl. bolji indikatori neprilagođenog ponašanja mladog čovjeka nego kazneno djelo (Mikšaj-Todorović, Uzelac, 1991, Novy, 1992, Žužul, 1986, Poldrugač, 1981). U stanju socijalno-zaštitne potrebe nalaze se i oni mladi koji nisu izvršitelji kaznenih djela i prekršaja već su izrazito prkosna, neposlušna i nemirna djeca koja zanemaruju školske ili druge obveze, ili su u nekim konfliktnim situacijama, a zbog različitih obiteljskih trauma, brakorazvoda roditelja i sl. Njima su potrebne usluge socijalnog i drugog stručnog rada, koje osigurava centar za socijalni rad ili ustanova socijalne zaštite.

Institucije socijalne skrbi dužne su, u skladu sa zakonskim odrednicama, poduzimati adekvatne mjere čim do njih dopre glas o takvoj potrebi, odnosno da za malodobnu osobu, zbog njena ponašanja ili prilika u kojima živi, postoji očevitna opasnost negativnog razvoja i nastupa kriminalnoga i drugih asocijalnih oblika ponašanja (Mikšaj, 1982).

U cilju prevencije i pomoći u rižičnim situacijama, u gradovima Županije Istarske formirani su SOS telefoni namijenjeni svima koji prema vlastitom nahođenju trebaju društvenu pomoć. U Poreču djeluje projekt »Zdravi grad« u okviru kojega se radi na prevenciji bolesti ovisnosti. U tom su kontekstu u posljednjih nekoliko godina ipak najznačajniji rezultati postignuti u Puli. Tu se uz SOS telefon, klub liječenih alkoholičara, otvoreni telefon koji je namijenjen isključivo djeci do 14 godina života, od sječnja 1994. godine provodi i produženi pedagoški tretman u tri osnovne škole. Obzirom da je takav rad pokazao pozitivne rezultate u pre-

venciji poremećaja u ponašanju, preporuča se njegova daljnja propaganda i širenje. Nadalje, od početka 1995. godine u Puli djeluje Savjetovništvo za djecu, mladež, brak i obitelj, koje se uključuje u rješavanje konfliktnih situacija u braku ali i u konkretne akcije s preventivnim programima po školama. Mišljenja smo da preventivne mjere moraju biti prilagođene lokalnoj zajednici i njenim problemima. Za pohvalu je stoga sve veći interes gradova u Županiji Istarskoj, koji posljednjih godina izdvajaju znatna sredstva u financiranju kvalitetnih projekata svih vidova stručnog rada i među njima preventivnih programa.

Na kraju je ovog rada potrebno spomenuti i nedostatak bolje povezanosti svih socijalnih službi na razini države. To potkrijepljujemo podacima s kojima se u praksi susrećemo. Događa se da maloljetnik koji je evidentiran i ranije kao počinitelj kaznenih djela promjenom mjesta boravišta ponovno bude negdje drugdje evidentiran ali ne kao recidivist, te mu se iziriču mjere koje su odavno izgubile smisao. Isti je slučaj i kod raznih poremećaja obiteljskih situacija koje su negdje drugdje zabilježene. Obzirom da je Županija Istarska veliko migracijsko središte, ti bi podaci bili od izuzetnog značaja za upotpunjavanje slike o socijalnom statusu cjelokupnog stanovništva.

5. Literatura

1. Ajduković, M. (1990): Karakteristike odgoja u porodici u relaciji s patologijom porodice i poremećajima u ponašanju mladih počinitelja krivičnih djela. Delinkvencija mladih, Republički zavod za socijalni rad SRH, Zagreb.
2. Bašić, J. (1985): Diferencijalna analiza strukture stavova roditelja prema djeci s poremećajima u ponašanju kojoj su izrečene vanzavodske odnosno zavodske odgojne mjere. Disertacija, Fakultet za defektologiju, Zagreb.
3. Bašić, J., Brajša P., Mejovšek M., Žižak A. (1990): Relacije činioca komunikacije u obitelji i poremećaja u ponašanju djece. Zavod grada Zagreba za socijalni rad, Zagreb.
4. Beerman, D.R. (1990): Kako usluge zasnovane na porodici učiniti djelotvornijima u zajednici. Socijalna zaštita, 28-29, 9-19.
5. Brajša, P. (1990): Drugačiji pogled na brak i obitelj. Globus, Zagreb.
6. Cajner, I. (1993): Razlike u obiteljskim prilikama između ranije neprijavljenih i ranije prijavljenih počinitelja razbojništva ili razbojničke krađe. Kriminologija i socijalna integracija, 1, 2, 199-213.
7. Cajner, I. (1994): Obiteljske prilike maloljetnih počinitelja razbojništva ili razbojničke krađe. Magistarski rad, Fakultet za defektologiju Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb.
8. Danilović, M. (1986): Porodica i maloljetnička delinkvencija. Izdavački centar Rijeka, Rijeka.
9. Grozdić, M. (1985): Oblici poremećaja u ponašanju i obiteljske prilike maloljetnih kriminalnih povratnika na području SRH. Magistarski rad, Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb.
10. Kljaić, S., Prišlin, R., Bajer, M. (1986): Karakteristike porodice i djeteta kao indikatori kasnijeg delinkventnog ponašanja, Penološke teme, 1, 1-2, 29-35.
11. Križ, Đ. (1980): Socijalno-patološke pojave u porodici maloljetnih recidivista na području SRH. Magistarski rad, Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb.
12. Lacković-Grgin, K. (1982): Problemi istraživanja utjecaja otvorenih oblika roditeljskog ponašanja na socijalizaciju djece. Primjenjena psihologija, 3, 14, 42-49. Zagreb.
13. Le Flore, L. (1988): Delinquent Youts and Family. Adolescence, 23, 91, 629-643.
14. Mikšaj, Lj. (1982): Porodične prilike maloljetnih delinkvenata kao indikatori socijalno-zaštitnih intervencija. Društvena organiziranost na rješavanju nekih problema porodice i mladih, Republički zavod za socijalni rad SRH, Zagreb.
15. Mikšaj-Todorović, Lj. (1987): Obiteljske i socio-demografske karakteristike maloljetnih delinkvenata u Hrvatskoj i povezanost s nekim oblicima poremećaja u ponašanju. Disertacija, Fakultet za defektologiju Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb.
16. Singer, M., Mikšaj-Todorović, Lj. (1989): Delinkvencija mladih. Globus. Zagreb.
17. Mikšaj-Todorović, Lj., Uzelac, S. (1991): Osnovna obilježja ispitanih oblika ponašanja. Defektologija, 27, 1, 45-71.
18. Momirović, K. i sur. (1987): Metode, algoritmi i programi za analizu kvantitativnih i kvalitativnih promjena. Institut za kineziologiju Fakulteta za fizičku kulturu Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb.
19. Novy, D.M. et. al. (1992): The Association between Patterns of Family Functioning and Ego Development of the Juvenile Offender. Adolescence, 27, 105, 25-37.
20. Pejčinović, R. (1990): Zapuštanje i zlostavljanje djece od strane roditelja u evidenciji centara za socijalni rad u gradu Zagrebu. Socijalna zaštita, 28-29, 21-41.
21. Petran, Đ. (1987): Patologija porodica maloljetnih delinkvenata u relaciji s pojavnim oblicima poremećaja u ponašanju i karakteristikama teritorija općine Novi Zagreb. Magistarski rad, Stomatološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb.
22. Poldrugač, V., Uzelac, S. (1980): Neke socio-ekonomske karakteristike porodice maloljetnih delinkvenata. U: Kretanje, karakteristike i aktualni problemi maloljetničke delinkvencije u SRH, RSIZ za socijalnu zaštitu SRH, Zagreb.
23. Poldrugač, Z. (1981): Relacije između nekih karakteristika toka školovanja i kriminalnog ponašanja djece i omladine na području Zagreba. Magistarski rad, Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb.
24. Rutter, M., Giller, H. (1983): Juvenile Delinquency. Trends and Perspectives. Penguin Books, Middlesex.

25. Singer, M. i sur. (1985): Kriminalitet na štetu maloljetnika. Školska knjiga, Zagreb.
26. Singer, M., Mikšaj-Todorović, Lj. (1987): Delinkvencija mladih. Globus, Zagreb.
27. Singer, M., Uzelac, S., Magdalenić, I. (1995): Sociodemografske i fenomenološke karakteristike kriminaliteta maloljetnika na području Županije Međimurske, Fakultet za defektologiju Sveučilišta u Zagrebu i Visoka policijska škola MUP-a, Zagreb.
28. Tasić, D. (1993): Obiteljske prilike probranada kao element uspješnosti odgojne mjere pojačana briga i nadzor. Kriminologija i socijalna integracija, 1, 2, 169-185.
29. Vrgoč, I. (1988): Utjecaj nekih od faktora kvalitete obiteljskih odnosa na intenzitet poremećaja u ponašanju mladih. U: Fenomenološke i sociodemografske karakteristike mladih punoljetnih delinkvenata, Fakultet za defektologiju Sveučilišta u Zagrebu i Zavod za socijalni rad grada Zagreba, Zagreb.
30. West, D. J., Farrington, D. (1973): Who Becomes Delinquent? Heinemaun Educational, London.
31. Žužul, M. (1986): Pregled teorija agresivnosti. Penološke teme, 1, 3-4, 123-145.

Correlation between Sociopathic Forms of Behaviour of Family Members of Juvenile Delinquents and the Socioprotective Interventions Undertaken in the Istria County

Summary

The objective of this research was to establish the relation between socioprotective interventions in cases of young offenders or their families and the sociopathic forms of behaviour of their family members, all for the purpose of determining more effective socioprotective interventions against this population.

The starting point was the assumption that the socioprotective interventions undertaken by the social welfare agencies, which in their effect encompass a wider segment, that is, which are directed both at the young offender and the family, have been more frequently applied in cases of the families that were in the state of greater social need or whose members were showing manifest forms of sociopathic behaviour, but it is questionable whether this is the most appropriate and effective approach to this complex social problem.

The research was made on the experimental sample of 682 young offenders from the area of the Istria County, who in the period between January 1st, 1985 and December 31st, 1994 were sentenced to some form of punishment for committed offenses or whose trial before Juvenile Court was suspended after the young offender was undoubtedly found guilty, but by the Court's judgement it was not purposeful to pronounce the punishment. All data were collected from the documentation of the District Court in Pula.

The family circumstances and the socioprotective interventions were examined through 2 groups of variables. The sociopathic phenomena within the family were determined by the first, and the socioprotective interventions by the second group of variables.

In data processing, apart from calculation of absolute and relative frequencies per categories of all variables, necessary for descriptive analysis, the canonic correlational analysis was also applied in order to establish the correlation between the two groups of variables. The canonic correlation analysis brought into relation the variables of socioprotective interventions and those of sociopathic phenomena in the young offender's family (programme CANCAN, Momirović et al., 1987).

Summarily, the obtained results indicate that families of the majority of young offenders included into the experimental sample of this research have no sociopathic characteristics. It was also found that in regard to the young offenders from this sample, the socioprotective interventions were applied very seldom, regardless of the type of intervention. The obtained results confirm the hypothesis that the appliance of socioprotective interventions is in statistically significant correlation with the space of sociopathic phenomena in the young offender's family. Consequently, the necessary condition for undertaking of socioprotective interventions against the young offenders is the presence of manifest forms of sociopathic behaviour of one or both parents. The author concludes that the preventive activity in social welfare institutions in the Istria County and primarily in the Center for Social Work is not sufficiently developed. This research namely shows that the socioprotective interventions are undertaken only when disturbed relationships between the members of the young offender's family have grown to significant proportions, while it is a well known fact that child's development can be negatively influenced by various forms of digressions from the usual and desirable parental behaviour (for instance, neglectance or avoidance of proper child care on the side of one or both parents; constant arguing between parents; lack of understanding that parents show for each other, and similar). This was confirmed by the results of numerous researches (Ajduković, 1990; Danilović, 1986; Lacković-Grgin, 1982), which all emphasize the necessity to develop the preventive activity of social work centers.

Key words: Istria County, socioprotective interventions, family, sociopathic phenomena, juvenile delinquents